

Bruxelles, 30.8.2017
COM(2017) 458 final

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU

**Evaluare la jumătatea perioadei a cadrului UE pentru strategiile naționale de integrare
a romilor**

{SWD(2017) 286 final}

Prezenta evaluare la jumătatea perioadei face bilanțul progreselor înregistrate de la lansarea cadrului UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor (SNIR) în 2011. Aceasta se bazează pe datele privind modul în care situația romilor s-a schimbat și pe contribuțiile din partea autorităților naționale, a societății civile și a altor parteneri. Prezenta evaluare confirmă valoarea adăugată a cadrului, relevanța obiectivelor UE de integrare a romilor și nevoia continuă de o combinație de abordări specifice și generale.

Printre cele mai importante îmbunătățiri determinate de cadrul UE se numără:

- ✓ angajamentul de a aborda integrarea romilor ca prioritate la nivel european și la nivel național
- ✓ structuri de cooperare și coordonare între părțile interesate în ceea ce privește incluziunea romilor
- ✓ elaborarea, punerea în aplicare și monitorizarea strategiilor naționale și a măsurilor de integrare și
- ✓ mobilizarea și alinierea instrumentelor juridice, politice și de finanțare pentru a lupta împotriva discriminării și a promova incluziunea romilor

Odată cu dezvoltarea structurilor necesare, există condițiile necesare pentru a aduce o schimbare pozitivă în viața romilor.

Cu toate acestea, în ceea ce privește schimbările reale înregistrate în situația romilor în perioada cuprinsă între 2011 și 2016, este evident că cinci ani reprezintă o perioadă de timp prea scurtă pentru a compensa secole de discriminare și privațiuni. Progresele sunt vizibile mai ales în domeniul educației; în special, creșterea participării copiilor romi la educație și îngrijire preșcolară indică un puternic potențial de dezvoltare ulterioară a acestora. În același timp, părăsirea timpurie a școlii și riscul de sărăcie în rândul romilor, deși în scădere, rămân în continuare mult prea ridicate. Creșterea ponderii tinerilor romi care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare (NEET) este un semnal îngrijorător că transpunerea rezultatelor din domeniul educației în ocuparea forței de muncă și alte domenii necesită o luptă mai eficace împotriva discriminării.

Evaluarea identifică, de asemenea, principalele priorități care trebuie abordate de statele membre și modalitățile de consolidare a cadrului UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor (SNIR).

1. DEZVOLTAREA CADRULUI UE

În 2011, situația romilor ¹, minoritatea cea mai numeroasă din Europa (aproximativ 10-12 milioane de persoane), a fost adusă în centrul atenției politice. În contextul crizei economice, a devenit clar că lupta împotriva marginalizării economice și sociale și împotriva discriminării romilor este nu numai o datorie morală, în conformitate cu valorile fundamentale ale UE, ci și un imperativ economic care promite beneficii pe termen lung pentru societățile europene în curs de îmbătrânire. Era clar faptul că sunt necesare acțiuni atât la nivel național, cât și la nivelul UE. În timp ce statele membre sunt în principal responsabile și echipate pentru a schimba situația comunităților de etnie romă de pe teritoriul lor, Comisia (în conformitate cu o cerere din partea Parlamentului European)² a propus un nou instrument de politică la nivel

¹ În conformitate cu terminologia folosită de instituțiile europene și organizațiile internaționale, termenul „romi” este utilizat în acest context pentru a face trimitere la mai multe grupuri distincte (de exemplu, romi, sinti, kalé, țigani, romanichels, boyash, ascali, egipteni, ieniși, domi, lomi, rom, abdal etc.) și include nomazii, fără a nega caracteristicile specifice ale acestor grupuri.

² 2010/2276(INI).

europăan cu obiective specifice: cadrul UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor (SNIR)³.

Cadrul urmărește să elimine decalajul dintre romi și restul populației în patru domenii principale: educație, ocuparea forței de muncă, asistență medicală și locuințe. Propunerea Comisiei a fost urmată de Concluziile Consiliului și ale Consiliului European⁴ marcând un angajament fără precedent la nivelul UE pentru o abordare cuprinzătoare a integrării romilor. Printre cerințele-cheie s-au numărat:

- un angajament asumat de toate statele membre de a dezvolta strategii naționale
- o combinație între incluziunea socială și abordările bazate pe drepturi, lupta împotriva discriminării devenind o cerință orizontală în toate domeniile de politică
- implicarea autorităților regionale și locale, a societății civile și a romilor în elaborarea, punerea în aplicare și monitorizarea SNIR
- finanțare adecvată și durabilă (bugetul național urmând a fi suplimentat cu fonduri UE)
- monitorizarea rezultatelor și
- integrarea obiectivelor de incluziune a romilor în politicile publice

În 2013, cadrul UE privind romii a fost consolidat prin Recomandarea Consiliului cu privire la măsurile de integrare efectivă a romilor în statele membre⁵. Recomandarea a accentuat atenția acordată combaterii discriminării și a extins activitățile privind romii la noi domenii orizontale și structurale. De asemenea, aceasta a introdus, începând din 2016, raportarea anuală obligatorie pentru statele membre, contribuind la dezvoltarea unui sistem european de monitorizare. Concluziile Consiliului din decembrie 2016 privind accelerarea procesului de integrare a romilor⁶ au confirmat angajamentul statelor membre și au solicitat o evaluare la jumătatea perioadei a cadrului UE.

2. MOBILIZAREA INSTRUMENTELOR JURIDICE, POLITICE ȘI DE FINANȚARE EUROPENE

De la lansarea cadrului UE, instrumentele juridice, politice și de finanțare au fost mobilizate și aliniate pentru a promova incluziunea romilor. Legislația generală a UE (Directiva privind egalitatea rasială, Decizia-cadru a Consiliului privind combaterea rasismului și a xenofobiei)⁷ interzice discriminarea față de romi, discursul de incitare la ură și infracțiunile motivate de ură. Semestrul european promovează reforme ale politicilor generale care sunt favorabile incluziunii romilor. Fondurile structurale și de investiții europene (fondurile ESI) pentru perioada 2014-2020 includ mai multe elemente inovatoare pentru a corela prioritățile politice cu finanțarea europeană.

³ COM(2011) 133.

⁴ EUCO 23/11, EPSCO 106665/11. În conformitate cu Concluziile Consiliului, toate statele membre au fost invitate „să pregătească, să actualizeze sau să dezvolte strategii naționale de incluziune a romilor *ori seturi integrate de măsuri de politică* în cadrul politicilor mai ample de incluziune socială”. Până în 2012, toate statele membre, cu excepția Maltei, au prezentat strategii sau seturi integrate de măsuri de politică. Termenii „SNIR” și „strategii” acoperă, de asemenea, seturile integrate de măsuri de politică.

⁵ JO C 378

⁶ 14294/16

⁷ 2000/43/CE, 2008/913/JAI.

2.1. Combaterea discriminării

Ca urmare a adoptării cadrului UE, Comisia a luat o serie de măsuri pentru combaterea discriminării romilor. Aceasta și-a consolidat activitatea de monitorizare a punerii în aplicare în statele membre a **legislației privind combaterea discriminării, a rasismului și a xenofobiei**.

Comisia monitorizează în permanență respectarea de către statele membre a legislației împotriva discriminării. Un accent deosebit este plasat pe domenii precum educația și locuințele. Cazurile de discriminare sistematică a romilor pe motiv de etnie sunt investigate rapid. Sunt în curs de desfășurare proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor în ceea ce privește discriminarea copiilor romi în sistemul de învățământ⁸. Comisia a subliniat că plasarea copiilor romi în școli segregate sau în clase doar cu elevi romi, cu programe școlare care nu corespund standardelor, precum și diagnosticarea acestora cu deficiențe mintale ușoare în număr disproporționat pe baza dezavantajului lor social reprezintă o încălcare a Directivei privind egalitatea rasială.

De asemenea, Comisia monitorizează transpunerea de către statele membre a Deciziei-cadru a Consiliului privind combaterea rasismului și a xenofobiei și luptă împotriva stereotipurilor rasiste și xenofobe și împotriva discursurilor de incitare la ură și infracțiunilor motivate de ură, inclusiv la adresa romilor. În acest cadru, Comisia a inițiat un dialog cu statele membre care a condus la modificări ale legislației, a stabilit un grup la nivel înalt al UE privind combaterea rasismului și a xenofobiei pentru a încuraja cooperarea între actorii relevanți și a ajuns la un acord cu principalii furnizori de mijloace de comunicare socială asupra unui cod de conduită privind combaterea discursurilor ilegale de incitare la ură din mediul online.

Mai multe măsuri importante au fost întreprinse în vederea recunoașterii și a combaterii **antițigănistului**, ca formă specifică de rasism împotriva romilor și una dintre cauzele profunde ale excluziunii sociale și ale discriminării romilor:

- Recomandarea Consiliului din 2013 a subliniat necesitatea de a lupta împotriva antițigănistului și a încurajat statele membre să adopte măsuri pentru a preveni sau a compensa dezavantajele suferite de romi (acțiune pozitivă)
- o Rezoluție a Parlamentului European din 2015⁹ a făcut apel la statele membre să recunoască în mod oficial Holocaustul romilor și să desemneze o zi europeană de comemorare a acestuia
- antițigănistul a fost discutat, de asemenea, în cadrul Platformei Europene pentru incluziunea romilor din 2015
- romii europeni și societatea civilă pro-romi au elaborat un document de referință privind antițigănistul¹⁰
- Concluziile Consiliului din 2016 au făcut referire la antițigănist și la recunoașterea și comemorarea genocidului comis împotriva romilor și
- grupul la nivel înalt menționat mai sus pentru combaterea rasismului și a xenofobiei urmărește să prevină și să combată, printre altele, antițigănistul

De asemenea, Comisia a depus eforturi pentru a soluționa problema **discriminării multiple** a copiilor și a femeilor de etnie romă, în calitate de grupuri expuse la risc ridicat de violență,

⁸ CZ, HU, SK

⁹ 2015/2615(RSP).

¹⁰ www.antigypsyism.eu

trafic de ființe umane¹¹, exploatare și căsătorii între minori și căsătorii forțate și pentru a se asigura că acestea sunt mai bine protejate. Promovarea abilitării ambelor grupuri, precum și a tinerilor de etnie romă, a constituit elementul central al concluziilor Consiliului menționate mai sus.

2.2. Promovarea reformei favorabile incluziunii prin intermediul semestrului european

Prin intermediul semestrului european, Comisia coordonează și monitorizează acțiunea statelor membre pentru ca politicile generale ale acestora să devină mai favorabile incluziunii romilor. Începând cu anul 2012, cele cinci state membre cele mai vizate (și anume, cu cele mai numeroase comunități de romi și cele mai mari dificultăți)¹² au primit recomandări specifice fiecărei țări referitoare la incluziunea romilor. Acestea s-au axat din ce în ce mai mult pe educație, solicitând măsuri sistemice menite să promoveze participarea copiilor romi la un învățământ general de calitate, favorabil incluziunii. Recomandările specifice fiecărei țări au orientat prioritățile de finanțare în perioada de programare 2014-2020.

2.3. Mobilizarea fondurilor UE

Cadrul UE a solicitat statelor membre să utilizeze pe deplin fondurile UE pentru incluziunea romilor. În perioada **2007-2013**, fondurile au avut o **abordare integratoare** cu privire la grupurile/regiunile defavorizate, fără să vizeze în mod explicit romii, prin urmare, sumele exacte ale finanțării pentru incluziunea romilor nu pot fi cuantificate. Grupurile defavorizate ar putea beneficia de finanțare din partea Fondului social european (FSE), în principal în domeniul incluziunii sociale, dar și în domeniile ocupării forței de muncă și educației. Suma alocată pentru integrarea profesională a persoanelor defavorizate (inclusiv romi) a fost de aproximativ 10 miliarde EUR. Suma alocată în cadrul Fondului european de dezvoltare regională (FEDER) pentru crearea de infrastructuri sociale (de care beneficiază romii, printre alții) a fost de aproximativ 17 miliarde EUR. Regulamentul privind FEDER a fost modificat în anul 2010, iar Comisia a publicat, în anul 2011, orientări pentru a sprijini intervențiile integrate în domeniul locuințelor pentru comunitățile de romi. Politica de dezvoltare rurală a sprijinit incluziunea minorităților marginalizate, inclusiv a romilor.

Pentru **perioada de programare 2014-2020**, cadrul UE și semestrul european au asigurat că există o **legătură strânsă între prioritățile de politică și cele de finanțare**. Legătura între punerea în aplicare a recomandărilor specifice fiecărei țări și fondurile ESI garantează faptul că reformele politicilor generale contribuie la atingerea obiectivelor de incluziune. De exemplu, Comisia a solicitat statelor membre care au primit recomandări specifice fiecărei țări în care se făcea apel la consolidarea participării romilor la sistemul de învățământ să selecteze prioritatea de investiții „integrarea socio-economică a comunităților marginalizate, cum ar fi romii” și să includă incluziunea romilor în cadrul altor priorități relevante (cel mai important, „combaterea părăsirii timpurii a școlii și promovarea accesului egal la învățământ preșcolar, primar și secundar de calitate”). Educația favorabilă incluziunii nu poate fi realizată numai prin acțiuni specifice, ci necesită reforme ale sistemului de învățământ general. Programele de dezvoltare rurală pentru perioada 2014-2020 ale statelor membre cele mai vizate oferă sprijin în cadrul priorității 6 „promovarea incluziunii sociale, a reducerii sărăciei și a dezvoltării economice în zonele rurale”, care include măsuri pentru abordarea nevoilor specifice ale grupurilor

¹¹ *Strategia UE pentru perioada 2012-2016 în vederea eradicării traficului de persoane* (COM(2012) 286 final) a condus la rezultate relevante, cum ar fi un studiu din 2015 privind grupurile de risc ridicat pentru traficul de ființe umane și *Raportul privind progresele înregistrate în lupta împotriva traficului de persoane* COM(2016) 267 final și SWD(2016) 159 final.

¹² BG, CZ, HU, RO, SK

marginalizate, inclusiv, dar fără a se limita la romi¹³. De asemenea, Comisia a încurajat implicarea punctelor de contact naționale pentru romi (PCNR) în planificarea fondurilor europene, inclusiv în calitate de membri ai comitetelor de monitorizare.

Pentru perioada 2014-2020, au fost introduse mai multe instrumente noi (în plus față de prioritatea de investiție „integrarea socio-economică a comunităților marginalizate”) în vederea îmbunătățirii eficacității fondurilor ESI în ceea ce privește incluziunea socială, inclusiv a romilor:

- un nou set de cerințe care să asigure că statele membre care alocă fonduri UE pentru incluziunea romilor au cadre de politică strategice naționale de incluziune a romilor și îndeplinesc condițiile prealabile pentru punerea în aplicare efectivă a acestora.
- un principiu mai solid al parteneriatului (ca parte a unui cod european de conduită) pentru a orienta cooperarea cu societatea civilă, autoritățile locale și partenerii sociali în planificarea, punerea în aplicare și monitorizarea intervențiilor finanțate de UE
- o creștere a fondurilor alocate pentru consolidarea capacității organizațiilor societății civile
- rate de alocare minime obligatorii pentru investiții în domeniul incluziunii sociale
- sprijin pentru revitalizarea fizică, economică și socială a comunităților defavorizate care poate implica măsuri mai ferme în materie de locuințe integrate
- abordări teritoriale și integrate care să răspundă nevoilor specifice din zonele geografice cele mai afectate de sărăcie și ale grupurilor-țintă cu cel mai mare risc de excluziune socială, facilitate de o abordare bazată pe finanțare din mai multe fonduri
- mecanisme de monitorizare consolidate orientate spre rezultate (indicatori comuni axați pe realizări și rezultate) și raportarea cu privire la o prioritate de investiții specifică romilor, precum și
- orientări pentru statele membre cu privire la utilizarea fondurilor UE în vederea combaterii segregării

În iunie 2016, Curtea de Conturi a publicat rezultatele auditului efectuat de aceasta cu privire la inițiativele de politică ale UE și sprijinul financiar acordat pentru incluziunea romilor, concluzionând că progresele semnificative în ceea ce privește definirea inițiativelor de politică ale UE care promovează incluziunea romilor au condus la îmbunătățiri clare pentru perioada 2014-2020. Curtea a făcut apel la eforturi suplimentare pentru a garanta că noile instrumente conduc la îmbunătățirea rezultatelor pe teren. De asemenea, aceasta a formulat recomandări specifice cu privire la utilizarea fondurilor ESI, colectarea datelor și monitorizare¹⁴.

Comisia a mobilizat **fonduri UE gestionate direct** pentru finanțarea proiectelor care promovează incluziunea romilor și combaterea discriminării în Europa:

- Programul „Drepturi, egalitate și cetățenie” finanțează proiecte la nivel local, național și transnațional privind incluziunea romilor și combaterea discriminării
- Programul „Europa pentru cetățeni” sprijină proiecte de comemorare a Holocaustului romilor
- Programul european pentru ocuparea forței de muncă și inovare socială (EASI) promovează inovarea în materie de politică socială care vizează incluziunea romilor

¹³ *Ibidem* – Direcționarea este efectuată în cursul procesului de selecție, acordând prioritate proiectelor care abordează problemele grupurilor marginalizate din zonele rurale, în special în cadrul măsurii 7 „Servicii de bază și reînnoirea satelor în zonele rurale” și al măsurii 19 „Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității”.

¹⁴ EN 2016, nr. 14.

- Erasmus+ contribuie la dezvoltarea măsurilor privind învățarea pe tot parcursul vieții pentru incluziunea romilor
- Programul de sănătate publică sprijină inițiative de promovare a accesului egal la asistență medicală și
- Programul de cercetare și inovare Orizont 2020 și cel de al șaptelea program-cadru finanțează activități de cercetare privind incluziunea socială, educația, inclusiv proiecte de cercetare pe tema mobilității romilor către Europa de Vest și impactul politicilor educaționale privind romii

2.4. Inițiativele generale de politică la nivel european

Inițiativele generale de politică la nivel european în domeniul educației, al ocupării forței de muncă, în domeniul social și al sănătății pot contribui la promovarea incluziunii romilor.

Recomandarea Consiliului din 2011 privind **politicile de reducere a părăsirii timpurii a școlii**¹⁵ prevede includerea unor măsuri specifice pentru grupurile cele mai vulnerabile, inclusiv romi. Ca urmare a Declarației de la Paris¹⁶, Comisia și-a intensificat sprijinul pentru **educația favorabilă incluziunii**. Una dintre priorități este de a stimula educarea copiilor și a tinerilor defavorizați, inclusiv de etnie romă, prin garantarea faptului că sistemele de educație și formare profesională răspund nevoilor acestora.

Cele două inițiative din 2013 privind **garanția pentru tineret** și ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor sunt deosebit de relevante pentru cetățenii de etnie romă. Acestea au avut un rol decisiv în întoarcerea tinerilor în câmpul muncii sau în sistemul de învățământ, însă Comisia a recunoscut că trebuie depuse mai multe eforturi pentru a sprijini tinerii „greu accesibili”, precum cei de etnie romă. Printre categoriile-cheie ale **pilonului european al drepturilor sociale** se numără egalitatea de șanse și acces la piața muncii, condiții de muncă echitabile, precum și protecția și incluziunea socială.

Inițiativele Comisiei care vizează **sănătatea** romilor sunt continuate în cadrul unei serii de politici generale și specifice. Raportul privind sănătatea romilor din 2014 reprezintă o contribuție importantă la îmbunătățirea bazei de cunoștințe și a mecanismelor de monitorizare și de raportare cu privire la starea de sănătate a romilor, cu axare pe țările cu o populație romă importantă.¹⁷

2.5. Implicarea tuturor părților interesate la nivel european

În cazul în care se dorește depășirea excluderii romilor, toate părțile interesate trebuie să își unească forțele și să își îndeplinească responsabilitățile ținând seama de mandatele, competențele și capacitățile acestora. În scopul promovării învățării reciproce, a dialogului și a cooperării, Comisia a facilitat și a sprijinit financiar dialogul cu părțile interesate prin intermediul Platformei europene pentru incluziunea romilor, al rețelei punctelor de contact naționale pentru romi și al reuniunilor periodice de consultare cu ONG-urile rome sau pro-romi sub egida UE și cu organizațiile internaționale. De-a lungul anilor, abordarea participativă și cooperarea cu organizațiile internaționale au fost consolidate.

¹⁵ 2011/C 191/01

¹⁶ 17.03.2015, reuniunea informală a miniștrilor educației din UE.

¹⁷ Raportul privind sănătatea romilor din 2014.

2.6. Promovarea sensibilizării, a participării romilor și a consolidării capacității societății civile și a autorităților locale

Comisia și-a intensificat eforturile de promovare a sensibilizării, a participării și a abilitării romilor, precum și a consolidării capacității societății civile și a autorităților locale. Campania sa „**Cu romii, pentru romi**” a sprijinit activități de comunicare specifice pentru a combate prejudecățile și discriminarea la adresa populației rome la nivel local.

Comisia a lansat **programe comune cu Consiliul Europei**:

- JUSTROM oferă femeilor rome și nomade un acces lărgit la justiție
- ROMED promovează incluziunea prin formarea de mediatori interculturali
- ROMACT consolidează capacitatea autorităților locale de a elabora și a pune în aplicare măsuri de incluziune
- ROMACTED promovează buna guvernare și abilitarea romilor la nivel local în Balcanii de Vest și Turcia

Comisia a lansat un **program-pilot de consolidare a capacităților în rândul actorilor locali ai societății civile** în vederea consolidării implicării acestora în monitorizarea strategiilor naționale pentru integrarea romilor.

În 2016, Comisia și Președinția slovacă au organizat un eveniment la nivel înalt privind abilitarea tinerilor romi, care a confirmat necesitatea urgentă de a **abilita tinerii de etnie romă** și de a-i implica în mod activ în politica de incluziune a romilor.

3. EVALUAREA EFORTURILOR DEPUSE ȘI A REZULTATELOR OBTINUTE ÎN STATELE MEMBRE

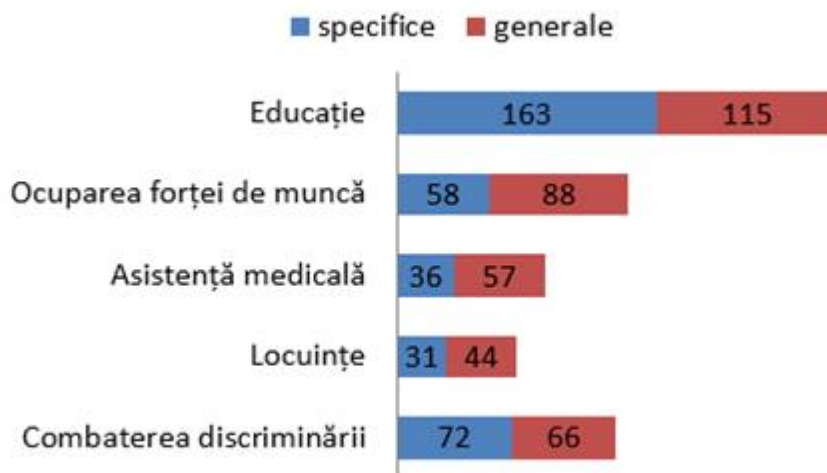
Angajamentul politic al statelor membre, transpus în strategii naționale, a fost un prim pas important către îmbunătățirea mijloacelor de subzistență ale romilor. Abordările la nivel național ale incluziunii romilor variază de la un stat membru la altul, în funcție de dimensiunea și de situația socio-economică a populațiilor locale. În rapoartele sale anuale, Comisia a identificat prioritățile care urmează să fie abordate de statele membre în scopul de a asigura o punere în aplicare eficace. Acestea includ stabilirea unor obiective cuantificabile, indicatori și alocări bugetare, monitorizarea impactului măsurilor generale privind romii, cooperarea cu autoritățile locale și societatea civilă, precum și implicarea romilor în toate etapele procesului de elaborare a politicilor. Statele membre au abordat unele dintre aceste provocări, în special în ceea ce privește acordurile lor instituționale, cooperarea cu părțile interesate, monitorizarea și finanțarea. Cu toate acestea, impactul măsurilor lor asupra situației romilor în domeniile educației, ocupării forței de muncă, sănătății și locuințelor rămâne limitat.

3.1. Domenii de politică importante

Cadrul UE stabilește obiective pentru a îmbunătăți accesul romilor la educație, locuri de muncă, asistență medicală și locuințe, precum și pentru a combate discriminarea în aceste domenii. Modificările situației romilor (din 2011 până în 2016)¹⁸ sunt examinate mai jos pe baza rapoartelor statelor membre cu privire la măsurile de integrare, principalele succese și provocările legate de punerea în aplicare.

¹⁸ Pe baza rezultatelor studiului-pilot privind romii din 2011 efectuat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale și ale sondajului UE -MIDIS II din 2016, a se vedea documentul de lucru al serviciilor Comisiei din anexă.

Măsurile raportate de statele membre în principalele domenii de politică și combaterea discriminării

3.1.1. Educație

Educația reprezintă principalul domeniu în care situația romilor s-a îmbunătățit. De asemenea, acesta este cel mai important domeniu în mixul de politici al statelor membre pentru incluziunea romilor. Există în mod clar progrese în lupta împotriva **părăsirii timpurii a școlii**, cu rate în scădere în rândul romilor în toate statele membre analizate (cele mai importante îmbunătățiri în ES, SK, BG, CZ și RO). Acest lucru este în concordanță cu orientarea politicilor statelor membre: majoritatea statelor membre au pus în aplicare strategii de combatere a părăsirii timpurii a școlii și, prin urmare, mai multe dintre acestea și-au îndeplinit obiectivul în conformitate cu Strategia Europa 2020 în acest domeniu. Cu toate acestea, în pofida îmbunătățirilor, romii continuă să fie puternic supra-reprezenți în rândul persoanelor care părăsesc timpuriu școala, cu rate de până la 24 de ori mai mari decât în cadrul populației în ansamblu.

Celelalte îmbunătățiri clare sunt înregistrate în **educația și îngrijirea copiilor preșcolari**, unde participarea copiilor romi a crescut în majoritatea statelor membre (progrese semnificative în BG, EL, ES, SK și HU, însă o deteriorare în PT și RO). Recunoașterea într-o măsură din ce în ce mai mare a importanței educației copiilor preșcolari se reflectă în numărul mare de măsuri și în investițiile sporite în acest domeniu, susținute de modificări legislative precum introducerea obligativității grădiniței (BG, CZ, FI, HU și LT). Cu toate acestea, este necesar un sprijin financiar specific pentru ajutorarea familiilor celor mai defavorizate cu privire la costurile indirecte ale învățământului preșcolar (taxe, hrană, îmbrăcăminte, transport etc.). Îmbunătățiri minore au fost înregistrate în **sistemul de învățământ obligatoriu**, unde mai mult de 9 din 10 copii romi au făcut obiectul școlarizării obligatorii participând la sistemul de învățământ în majoritatea statelor membre (cu excepția EL și RO).

Deși educația este domeniul în care s-au realizat cele mai mari progrese, rămân în continuare provocări sistemice importante. Eliminarea **segregării în domeniul educației** și eliminarea plasării necorespunzătoare a romilor în școli pentru copiii cu nevoi speciale au fost evidențiate ca priorități în cadrul UE, în Recomandarea Consiliului din 2013, în Directiva privind egalitatea rasială și în contextul semestrului european. Există în continuare tendințe de segregare persistentă, uneori chiar în creștere, o treime până la două treimi din copiii romi

învățând în școli unde majoritatea sau toți copiii sunt de etnie romă (BG, HU, SK: 60 % sau mai mult; EL, HR, ES, CZ, RO: 29-48 %) ¹⁹. Acest lucru poate fi explicat numai parțial pe baza segregării rezidențiale. În pofida numărului din ce în ce mai mare de state membre care investesc în măsuri de promovare a **metodelor de predare și învățare favorabile incluziunii**, măsurile active de combatere a segregării lipsesc în mai multe dintre țările cele mai vizate, iar în unele cazuri fondurile UE au fost chiar utilizate pentru facilități segregate. Dovezile cu privire la faptul că mediile școlare integrate și clasele mixte sunt reciproc avantajoase atât pentru romi, cât și pentru ne-romi nu sunt încă recunoscute pe deplin. Prea puțină atenție este acordată altor domenii-cheie care sunt indispensabile pentru îmbunătățirea capacității de inserție profesională, cum ar fi educația de tip „a doua șansă” și dezvoltarea de competențe în concordanță cu nevoile pieței muncii.

Printre succesele înregistrate în domeniul educației, punctele de contact naționale pentru romi menționează:

- ✓ reforma legislativă
- ✓ structuri favorabile incluziunii
- ✓ sporirea participării romilor (în special în cadrul sistemului de învățământ preșcolar, dar și în cel obligatoriu și vocațional)
- ✓ îmbunătățirea competențelor multiculturale
- ✓ sprijin pentru elevi și cadre didactice de etnie romă, și
- ✓ implicarea părinților

Printre provocările rămase, acestea menționează:

- ✗ ratele în continuare ridicate, deși în scădere, de părăsire timpurie a școlii
- ✗ dificultatea de a promova o tranziție eficientă pentru romi către învățământul secundar superior și învățământul terțiar
- ✗ carențele lingvistice și
- ✗ discriminarea

3.1.2. Ocuparea forței de muncă

Îmbunătățirile în ceea ce privește educația nu au fost încă transpuse în mod eficace în ocuparea forței de muncă. Deși nivelurile ocupării forței de muncă în rândul romilor au crescut în unele state membre (PT și HU), modificările în altă parte sunt mai mici sau chiar negative. Rata NEET în rândul tinerilor romi rămâne alarmant de ridicată și a crescut în mod real în mai multe state membre (51-77 % în ES, HR, BG, SK, RO, CZ și HU, doar PT înregistrând o scădere clară). Un motiv pentru lipsa de progrese ar putea consta în faptul că măsurile se axează pe partea de ofertă, și anume capacitatea de integrare profesională (prin formare profesională, învățare pe tot parcursul vieții etc.) și nu abordează în mod proporțional barierele pe partea de cerere, de exemplu prin **monitorizarea și combaterea discriminării**. Măsurile generale ar putea, de asemenea, să vizeze mai bine romii. Decalajul semnificativ în ceea ce privește ocuparea forței de muncă dintre femeile și bărbații de etnie romă (cel mai mare în EL, RO, PT și HU) ²⁰ nu este suficient abordat. Trebuie să se exploreze în continuare modalitățile de **mobilizare a sectorului privat** și de stimulare a angajatorilor să recruteze romi, care în mai multe state membre reprezintă un procent important și în creștere din populația de vârstă activă,

¹⁹ UE-MIDIS II (selecție).

²⁰ *Ibidem*.

de exemplu prin intermediul vizării în mod specific a romilor în cadrul garanției pentru tineret și al considerentelor sociale în cadrul achizițiilor publice.

Recent, nivelurile naționale de ocupare a forței de muncă au început să crească în mai multe dintre statele membre cele mai vizate. Reluarea creșterii economice oferă romilor o oportunitate îndelung așteptată de a (re) intra pe piața deschisă a forței de muncă, cu condiția ca statele membre să aplice politici inteligente cu stimulente eficace. În cazul în care salariile de bază sunt extrem de scăzute, prestațiile sociale care nu sunt legate de măsuri de activare pot constitui o capcană a șomajului.

Potrivit punctelor de contact naționale pentru romi, unicul și cel mai important factor de succes este:

- ✓ vizarea romilor prin intermediul serviciilor generale de ocupare a forței de muncă, de exemplu prin sprijin individual sau stabilirea de contacte prin intermediul lucrătorilor pe teren/ofițerilor pentru ocuparea forței de muncă romi

În ceea ce privește provocările, punctele de contact naționale pentru romi se referă la:

- ✗ lipsa de abilități și competențe
- ✗ discriminare
- ✗ necesitatea de a reaminti angajatorilor importanța gestionării diversității și a combaterii discriminării, precum și
- ✗ o mai bună vizare a femeilor romi

3.1.3. Sănătate

În domeniul sănătății, asigurările sociale de bază rămân o provocare, fără o îmbunătățire semnificativă în țările cele mai vizate, unde aproximativ jumătate din populația romă nu beneficiază în continuare de **asigurare medicală de bază** (BG și RO, însă o creștere de peste 30 de puncte procentuale în EL). Acest lucru se întâmplă în pofida măsurilor axate pe eliminarea obstacolelor care împiedică accesul romilor la sistemul de sănătate, care includ deseori lipsa documentelor de stare civilă. Percepția asupra propriei **stări de sănătate** a romilor s-a îmbunătățit în general (cu cele mai mari creșteri în RO, BG, HU, PT și EL), ceea ce indică un anumit succes al altor măsuri de sănătate, cum ar fi cele care promovează sensibilizarea cu privire la sănătate, accesul la vaccinuri, controalele medicale, îngrijirea prenatală și postnatală și planificarea familială. Percepția mai bună asupra sănătății ar putea fi legată, de asemenea, de rata în scădere a populației de etnie romă care suferă de foame în mod regulat în majoritatea țărilor. Furnizarea de servicii publice și vizarea femeilor de etnie romă sunt cele mai semnificative în domeniul sănătății, însă reformele sistemului de sănătate nu reușesc, în general, să vizeze în mod explicit nevoile romilor.

Aceste constatări sunt confirmate de punctele de contact naționale pentru romi, care menționează printre succese:

- ✓ sensibilizarea cu privire la sănătate
- ✓ promovarea unui stil de viață sănătos
- ✓ accentul pe prevenire
- ✓ educația în materie de sănătate
- ✓ mediatori romi în materie de sănătate
- ✓ participarea civilă și
- ✓ cooperarea transsectorială multipartită

Printre provocările menționate se numără:

- ✗ lipsa asigurării de sănătate și lipsa de medici generaliști în zonele populate de romi
- ✗ subutilizarea serviciilor de sănătate
- ✗ problemele de sănătate mintală și fizică
- ✗ sarcinile în rândul adolescentelor și
- ✗ necesitatea unui număr mai mare de profesioniști de etnie romă în domeniul sănătății

3.1.4. *Locuințe*

În domeniul locuințelor, se pot observa uşoare îmbunătățiri în ceea ce privește **accesul** romilor **la facilități de bază**, rata persoanelor de etnie romă care trăiesc în gospodării fără apă de la robinet, toaletă, duș sau baie înregistrând o scădere în mai multe state membre (în special BG, RO, SK și CZ). Accesul la aprovizionarea cu energie electrică este, de asemenea, în creștere ușoară, cu rate peste 90 % în majoritatea statelor membre (cu excepția PT și EL). Cu toate acestea, în unele state membre (CZ, ES, IT și PT), romii trăiesc din ce în ce mai frecvent experiența discriminării în ceea ce privește accesul la locuințe. În strategiile naționale de integrare a romilor, statele membre s-au axat pe promovarea **accesului** nediscriminatoriu **la locuințe sociale**, unele dintre acestea adoptând, de asemenea, măsuri de **desegregare**. Cu toate acestea, unele dintre țările cele mai vizate nu au raportat măsuri de combatere a segregării, în timp ce altele nu abordează deloc accesul nediscriminatoriu la locuințe sociale. Ambele domenii sunt de o importanță deosebită pentru acțiuni suplimentare solide, care ar putea beneficia de finanțare din fonduri UE în conformitate cu orientările Comisiei referitoare la combaterea segregării. Acest lucru este deosebit de important în contextul evacuărilor frecvente în mai multe state membre.

Printre succesele menționate de punctele de contact naționale pentru romi (care tind să devină pre-condiții pentru viitoarele schimbări) se numără:

- ✓ alocări de locuințe pentru comunitățile marginalizate în cadrul programelor operaționale conexe fondurilor ESI 2014-2020
- ✓ anchetele privind situația locuințelor și
- ✓ noi planuri de acțiune sau documente strategice privind locuințele

Printre provocări, acestea se referă la:

- ✗ disponibilitatea limitată și calitatea scăzută a locuințelor sociale
- ✗ discriminarea pe piața locuințelor și
- ✗ segregarea și fenomenul constituirii de ghetouri

Prioritățile care trebuie abordate de către statele membre:

- Promovarea accesului egal efectiv al romilor la un învățământ general de calitate favorabil incluziunii prin legislație, reforme favorabile incluziunii ale educației publice, finanțare durabilă și măsuri clare de combatere a segregării, combinate cu metode de predare și învățare favorabile incluziunii
- Monitorizarea și combaterea discriminării pe piața forței de muncă ca o condiție prealabilă pentru îmbunătățirea nivelului de ocupare a forței de muncă în rândul romilor Elaborarea unui pachet cuprinzător de măsuri generale și specifice care să vizeze atât oferta, cât și cererea de pe piața forței de muncă Eliminarea disparităților de gen în ocuparea forței de muncă prin măsuri explicite care să vizeze femeile de etnie romă

- Garantarea accesului la asigurări sociale de bază minime ca o prioritate urgentă, inclusiv prin soluționarea aspectelor legate de documentele de stare civilă și îmbunătățirea accesului la alte servicii medicale de calitate. Valorificarea rezultatelor privind participarea romilor la educația și îngrijirea copiilor preșcolari prin îmbunătățirea serviciilor de sănătate și furnizarea de vaccinare și controale medicale gratuite pentru copiii romi și familiile acestora.
- Soluționarea segregării teritoriale printr-o abordare integrată complexă pe termen lung. Prevenirea evacuărilor forțate pe motive etnice și oferirea unor locuințe alternative familiilor evacuate (inclusiv prin investiții din fondurile ESI) pentru a evita lipsa de adăpost și un grad și mai ridicat de excludere și
- Introducerea unor măsuri de protecție care să garanteze accesul egal efectiv al romilor la măsuri generale și servicii de calitate în domeniile educației, ocupării forței de muncă, sănătății și locuințelor. Vizarea nevoilor specifice ale romilor în contextul reformelor politicii publice

3.2. Utilizarea fondurilor UE

În perioada 2014-2020, statele membre au alocat un total de 42,3 miliarde EUR din fonduri ESI pentru promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei și a discriminării, care au făcut posibile acțiuni vizând persoanele defavorizate din punct de vedere social (inclusiv, dar fără a se limita la romi):

- 21,2 miliarde EUR din FSE, și anume 25,6 % din bugetul total al FSE, cu mult peste nivelul minim de 20 % impus de regulament
- 11,9 miliarde EUR din FEDER și
- 9,2 miliarde EUR din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR)

Un număr de 12 state membre au alocat 1,5 miliarde EUR (reprezentând 3,5 % din totalul fondurilor alocate pentru incluziune socială) pentru prioritatea **vizând în mod explicit romii**. În plus, 11 state membre au alocat un total de 447 de milioane EUR pentru combaterea discriminării.

Prioritatea de investiții (PI)	Statele membre care au selectat PI	Alocarea financiară
Integrarea socio-economică a comunităților marginalizate, cum ar fi romii	AT, BE, BG, CZ, ES, FR, EL, HU, IT, PL, RO, SK	1,5 miliarde EUR Cea mai mare parte a finanțării (1,2 miliarde EUR) este concentrată în BG, CZ, HU și RO.
Combaterea tuturor formelor de discriminare și promovarea egalității de șanse	BE, CY, CZ, DE, ES, FR, EL, IE, PL, PT, SK	447 de milioane EUR

Alte priorități relevante privind incluziunea socială sunt incluziunea activă, accesul la servicii accesibile, durabile și de înaltă calitate, precum și infrastructura socială și de sănătate. Romii pot fi sprijiniți, de asemenea, în cadrul obiectivului „educație” (de exemplu, învățământ preșcolar și școli primare) și al obiectivului „ocuparea forței de muncă” (după caz, prioritățile

relevante includ accesul la ocuparea forței de muncă și antreprenoriatul social). Mai multe state membre se bazează în principal pe fondurile UE pentru a pune în aplicare măsuri de integrare, fără investiții naționale sau o monitorizare și raportare adecvate a impactului intervențiilor finanțate din fonduri ESI.

Prioritățile care trebuie abordate de către statele membre:

- Asigurarea unei finanțări naționale durabile a măsurilor de integrare
- Măsurarea și raportarea impactului măsurilor de integrare privind frecventarea școlii de către romi, nivelurile de ocupare a forței de muncă, combaterea segregării, accesul la servicii de sănătate, locuințe și servicii de calitate și
- Utilizarea fondurilor pentru perioada 2014-2020 pentru a intensifica, a extinde și a multiplica inițiativele la scară mai mică care s-au dovedit de succes în perioada 2007-2013

3.3. Combaterea discriminării

Statele membre au instituit cadre juridice care interzic discriminarea, discursurile de incitare la ură și infracțiunile motivate de ură, însă **punerea în aplicare a legislației UE** cu privire la populația romă rămâne o provocare majoră. Pe ansamblu, situația nu s-a îmbunătățit de-a lungul anilor. Discriminarea și rasismul care îi afectează pe romi sunt încă prezente și larg răspândite în toate sectoarele-cheie. Discursurile de incitare la ură și infracțiunile motivate de ură continuă să afecteze în mod semnificativ comunitatea romă.

Lipsa progreselor poate fi explicată de o serie de **provocări persistente**, printre care:

- ✗ lipsa voinței politice la nivel național, regional și local în vederea asigurării nediscriminării și a egalității de tratament
- ✗ practici administrative care pot conduce la practici discriminatorii sau la segregare
- ✗ lipsa datelor
- ✗ subraportarea
- ✗ jurisprudența limitată și
- ✗ protecția inadecvată pentru persoanele de etnie romă care sunt victime ale discriminării și ale infracțiunilor motivate de ură

În pofida lipsei de progrese, ar trebui recunoscute unele **evoluții pozitive**:

- ✓ adoptarea de noi acte legislative și/sau modificări legislative esențiale care au un impact direct asupra romilor, în special în domeniul educației (HR, CZ, EL, HU, RO și SK)
- ✓ intensificarea cooperării și constituirea de rețele ale principalilor actori, cum ar fi punctele de contact naționale pentru romi, organismele de promovare a egalității, practicieni din domeniul dreptului, funcționari publici, poliție, furnizori de servicii (inclusiv profesori), municipalități și membri ai comunităților de romi
- ✓ eforturile depuse de organismele naționale de promovare a egalității pentru sprijinirea victimelor de etnie romă
- ✓ prevenirea, sensibilizarea, promovarea unor standarde de combatere a discriminării și activitățile de sensibilizare a persoanelor cu privire la situația romilor, inclusiv posibila vulnerabilitate de a deveni victime ale traficului de ființe umane, promovarea celor mai bune practici de combatere a infracțiunilor motivate de ură, a discursurilor de incitare la ură și a stereotipurilor negative și

- ✓ punerea în aplicare a jurisprudenței naționale privind discriminarea (deși în multe state membre, hotărârile judecătorești și deciziile de recunoaștere a discriminării romilor nu sunt urmate de măsuri corespunzătoare)

Comisia sprijină eforturile statelor membre în mai multe moduri, inclusiv prin activități pentru consolidarea rolului organismelor naționale de promovare a egalității și pentru promovarea colectării de date privind egalitatea.

Prioritățile care trebuie abordate de către statele membre:

- Transpunerea integrală și punerea în aplicare a legislației privind combaterea discriminării și a rasismului și a măsurilor de protecție, de exemplu prin orientări vizând nivelul regional și cel local
- Sprijinirea dezvoltării și a funcționării unor organisme de promovare a egalității care să fie eficace și independente
- Lupta împotriva antițigănistului prin măsuri specifice, adresate societății majoritare și părților interesate, pentru a combate stereotipurile negative și stigmatizarea comunității rome, precum și sprijinirea societății civile

3.4. Implicarea tuturor părților interesate la nivel național

Ca urmare a orientărilor Comisiei, statele membre au început să creeze condițiile prealabile structurale pentru punerea în aplicare cu succes a strategiilor lor, inclusiv **cooperarea și coordonarea** cu părțile interesate relevante. Acestea au început să investească în coordonarea politicii interne, planificare strategică și dialogul între părțile interesate. În cadrul structurilor lor administrative respective, acestea au desemnat puncte de contact naționale pentru romi în vederea coordonării politicilor legate de romi. Punctele de contact naționale pentru romi au devenit din ce în ce mai implicate în coordonare și contribuie la procesul de elaborare a politicilor și la utilizarea fondurilor naționale și ale UE. Consolidarea resurselor lor umane și financiare le-ar permite să-și îndeplinească sarcinile într-un mod mai eficace.

Majoritatea statelor membre au instituit mecanisme pentru coordonarea eforturilor de incluziune a romilor. Structurile de dialog s-au îmbunătățit considerabil datorită sprijinului financiar al UE pentru dezvoltarea de platforme naționale pentru incluziunea romilor. În total, 15 state membre au beneficiat de acesta până în prezent și au dezvoltat procese de consultare la nivel național organizate și gestionate de punctele de contact naționale pentru romi. Cu toate acestea, persistă obstacole importante, cum ar fi lipsa de capacitate și de finanțare durabilă, o **implicare a societății civile** insuficient de transparentă și de favorabilă incluziunii și **capacitatea administrativă limitată a autorităților locale** de a pune în aplicare măsuri integrate sustenabile.

Tinerii romi ar putea fi încurajați în continuare să joace un rol activ în definirea politicilor care îi afectează în mod direct. Deși situația copiilor și a femeilor de etnie romă este abordată de politicile generale în majoritatea statelor membre, sunt necesare, de asemenea, intervenții specifice.

Prioritățile care trebuie abordate de către statele membre:

- Consolidarea resurselor umane și financiare ale punctelor de contact naționale pentru romi și consolidarea rolului de coordonare al acestora
- Promovarea consolidării capacității, a finanțării durabile și a implicării transparente și incluzive a romilor, a societății civile și a autorităților locale și

- Abilitarea tinerilor, a copiilor și a femeilor de etnie romă ca actori activi în procesul de incluziune

4. EVALUAREA DE CĂTRE PĂRȚILE INTERESATE A REALIZĂRILOR ȘI PROVOCĂRILOR

Comisia a invitat ONG-urile europene și naționale, organizațiile internaționale, experți și punctele de contact naționale pentru romi să prezinte propria evaluare privind principalele puncte forte și puncte slabe ale cadrului UE, modalitățile de îmbunătățire a acestuia și prioritățile de acțiune. Analiza contribuțiilor acestora arată un consens puternic în ceea ce privește realizările, provocările și prioritățile la nivel european și la nivel național, ceea ce sugerează că părțile interesate apreciază măsurile luate până în prezent, însă ar dori să vadă reforme/îmbunătățiri suplimentare în ceea ce privește abordarea provocărilor.

4.1. Realizări

Există un consens larg cu privire la faptul că cea mai mare realizare a cadrului UE constă în prioritatea acordată incluziunii romilor în cadrul agendei politice europene și al celor naționale, creând un **angajament politic** în vederea unor acțiuni integrate concrete, de mare amploare și pe termen lung. În marea lor majoritate, părțile interesate consideră că **monitorizarea și raportarea** anuală din partea Comisiei, orientările de politică specifice pentru statele membre, colectarea datelor și obligația mai recentă de raportare a statelor membre sunt esențiale pentru a menține această chestiune pe agenda politică și pentru a îmbunătăți cunoștințele și elaborarea de politici bazate pe elemente concrete.

Mobilizarea **instrumentelor juridice, de politică și de finanțare europene** generale constituie un alt rezultat recunoscut. Părțile interesate acordă o importanță deosebită angajamentului Comisiei de a aplica **interzicerea discriminării** și dorinței acesteia de a realiza **reforma favorabilă incluziunii** a politicilor generale (prin intermediul recomandărilor specifice fiecărei țări în cadrul semestrului european). Alinierea **finanțării UE** la prioritățile de politică în perioada 2014-2020 este considerată chiar mai importantă. Noua prioritate de investiții specifică romilor, condiționalitatea *ex ante* asociată și principiul parteneriatului în conformitate cu codul european de conduită beneficiază de cea mai mare recunoaștere.

Dezvoltarea unor structuri de **coordonare** la nivel european și național, crearea de spații pentru participarea romilor și cooperarea între părțile interesate sunt recunoscute. Desemnarea de puncte de contact naționale pentru romi pentru coordonarea dezvoltării, a punerii în aplicare transsectoriale și a monitorizării SNIR și implicarea tot mai mare a acestora în planificarea utilizării fondurilor ESI și a politicilor generale sunt apreciate. Crearea platformei europene pentru incluziunea romilor în 2009 și a platformelor naționale în 2015 și rolul organismelor de promovare a egalității în combaterea discriminării reprezintă alte puncte forte menționate.

În sfârșit, există o recunoaștere a faptului că, de-a lungul timpului, cadrul UE s-a adaptat pentru a răspunde noilor priorități și lacune. În special, se evidențiază recunoașterea sporită la nivelul UE a **antițigănistului** și Recomandarea Consiliului de extindere a cadrului la **noi domenii**.

În ceea ce privește realizările specifice ale SNIR, punctele de contact naționale pentru romi subliniază progresele înregistrate în ceea ce privește **cerințele prealabile orizontale și structurale** pentru punerea în aplicare:

- ✓ revizuirea strategiilor de integrare a romilor
- ✓ integrarea incluziunii romilor în alte domenii
- ✓ elaborarea unor planuri de acțiune la nivel local
- ✓ autoritățile locale să devină din ce în ce mai active

- ✓ dezvoltarea cunoștințelor (sondaje, îndrumare, formare profesională)
- ✓ recunoașterea minorității, a limbii, a culturii și a istoriei romilor
- ✓ dezvoltarea unor structuri de coordonare
- ✓ participarea romilor și
- ✓ reforma legislativă

Mult mai puțin frecvent se face referire la progresele concrete în ceea ce privește situația romilor.

4.2. Provocări și priorități

Cea mai importantă provocare și prioritate globală o reprezintă impactul în continuare limitat al cadrului UE asupra îmbunătățirii **situației romilor**. Acest lucru este deseori legat de factori externi, cum ar fi criza economică sau creșterea alarmantă a xenofobiei și a mișcărilor politice populiste, naționaliste. Alți factori subliniați includ lipsa angajamentului la nivel local și a capacității de a pune în aplicare măsuri integrate și de a accesa finanțare.

Provocările percepute evidențiază importanța constantă a **principalelor domenii de politică**. Majoritatea părților interesate pun accentul pe educație (în special, educația preșcolară și combaterea segregării) și pe locuințe (în special, evacuările forțate și segregarea teritorială). Cu toate acestea, transpunerea îmbunătățirilor în ceea ce privește capacitatea de inserție profesională în obținerea unui loc de muncă și asigurarea accesului la servicii de sănătate de bază sunt menționate, de asemenea. Multe părți interesate civile consideră că actualul cadru UE ar beneficia de pe urma unui accent mai puternic plasat pe combaterea discriminării, în special lupta împotriva **antițigănistului** ca principală cauză a excluziunii romilor.

Alte provocări și priorități se suprapun în mare măsură cu realizările. Părțile interesate fac referire la scăderea nivelului de angajament politic odată cu prioritățile emergente, cum ar fi criza refugiaților, deplasând atenția statelor membre de la incluziunea romilor. În ceea ce privește raportarea de către statele membre, acestea fac apel la o mai mare transparență, dezvoltarea în continuare și o implicare mai puternică a societății civile în procesul de **monitorizare**, ceea ce ar trebui, de asemenea, să faciliteze învățarea inter pares. De asemenea, acestea solicită să se acorde o mai mare atenție **combaterii discriminării**, de exemplu prin lansarea mai multor proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor și impunerea de sancțiuni împotriva statelor membre care nu respectă legislația. Este exprimat regretul cu privire la faptul că orientările de politică generale și cele specifice privind romii ale Comisiei în contextul cadrului UE și al Strategiei Europa 2020 **nu sunt aplicabile**. Se fac apeluri pentru a viza într-un mod mai explicit romii în cadrul programelor europene și naționale, cum ar fi garanția pentru tineret și programul Erasmus+. Multe părți interesate indică posibile îmbunătățiri suplimentare în utilizarea **fondurilor ESI** și solicită ca ONG-urile și autoritățile locale să primească acces direct la fonduri, pentru o mai bună aplicare a condiționalităților ex ante, sancțiuni pentru nerespectarea principiului parteneriatului, o mai bună monitorizare (prin consolidarea rolului Comisiei și al romilor înșiși) și măsuri pentru a preveni utilizarea ineficace a fondurilor (de exemplu, programe de formare care nu conduc la ocuparea forței de muncă) sau utilizarea abuzivă a acestora (de exemplu, intervențiile din fonduri ESI prin care se finanțează structuri segregate), inclusiv prin intermediul unui mecanism transparent privind plângerile.

În ceea ce privește structurile de coordonare, printre provocări se numără evoluția punctelor de contact naționale pentru romi, însă în continuare cu mandat, capacitate și resurse insuficiente, **participarea** insuficientă a **romilor** și nevoia de a asigura o implicare mai transparentă și mai favorabilă incluziunii, consolidarea capacității și accesul la finanțare pentru **societatea civilă**.

Diferite părți interesate fac apel la un sprijin susținut și mai flexibil pentru platformele naționale pentru romi, care să se extindă la mai multe state membre și să permită cooperarea transnațională. Ar putea exista, de asemenea, o mai bună coordonare între platformele pentru romi de la nivel național și cele de la nivel european. În ceea ce privește direcționarea cadrului UE și a strategiilor naționale pentru integrarea romilor, unele părți critică accentul plasat pe populația romă marginalizată și recomandă creșterea investițiilor în **tinerii, femeile și copiii de etnie romă** și în abilitarea acestora, precum și acordarea unei atenții sporite mobilității în interiorul UE a persoanelor de etnie romă.

5. INCLUZIUNEA ROMILOR ÎN PROCESUL DE EXTINDERE

Cadrul UE prevede că obiectivele de integrare a romilor se aplică în egală măsură țărilor implicate în procesul de extindere. Comisia a inclus integrarea romilor ca prioritate esențială în strategia sa de extindere.

Deși incluziunea romilor este o prioritate pe agenda politică în regiunea vizată de procesul de extindere din 2011, s-au înregistrat progrese limitate pe teren. Majoritatea romilor suferă în continuare de pe urma excluziunii sociale multidimensionale, în special în domeniile educației, ocupării forței de muncă, sănătății și locuințelor. Dificultățile de integrare cu care se confruntă romii strămutați intern în urma războaielor din Balcani nu au fost abordate pe deplin și sunt exacerbate, în prezent, în unele țări de necesitatea de a face față persoanelor returnate. În majoritatea țărilor, lipsa documentelor de stare civilă creează în continuare probleme reale pentru unii romi.

Politica Comisiei de promovare a integrării romilor în regiunea vizată de procesul de extindere a implicat:

- sprijinirea tuturor țărilor în dezvoltarea unei **strategii** și a unui **plan de acțiune** privind integrarea romilor și monitorizarea punerii lor în aplicare
- colaborarea cu fiecare guvern din Balcanii de Vest în vederea organizării unui **seminar** bienal privind integrarea romilor împreună cu autoritățile publice, societatea civilă și organizațiile internaționale. Punerea în aplicare a concluziilor seminarului este monitorizată anual în cadrul subcomitetelor respective instituite prin acordurile de asociere
- plasarea integrării romilor în centrul procesului de extindere prin identificarea unor obiective concrete privind romii în cadrul politicilor esențiale, cum ar fi Foaia de parcurs privind **liberalizarea vizelor** și **negocierile privind capitolul 23** (Sistemul judiciar și drepturile fundamentale) și
- mobilizarea **fondurilor** UE pentru incluziunea romilor [În cadrul Instrumentului de asistență pentru preaderare (IPA I) 2007-2013, Comisia a alocat fonduri substanțiale pentru incluziunea romilor și a comandat o evaluare independentă pentru a identifica îmbunătățirile care ar putea fi aduse pentru finanțarea viitoare. În cadrul IPA II (2014-2020), Comisia intenționează să consolideze și să direcționeze mai bine finanțarea pentru incluziunea romilor, printr-o colaborare îmbunătățită cu organizațiile internaționale].

Începând cu 2016, toate țările implicate în procesul de aderare au strategii naționale pentru integrarea romilor și planuri de acțiune și au instituit puncte de contact naționale pentru romi și structuri naționale de tip platforme pentru romi. Comisia este pe deplin angajată să mențină sprijinul pentru părțile interesate în ceea ce privește incluziunea romilor, cu un accent special pe implicarea societății civile, cooperarea cu alți donatori și îmbunătățirea instrumentelor de monitorizare.

6. CONCLUZII

Prezenta evaluare a confirmat **valoarea adăugată a cadrului UE**, relevanța obiectivelor UE de integrare a romilor și necesitatea continuă a unei combinații de abordări specifice și generale, prin care măsurile specifice să poată contribui la eliminarea barierelor din calea accesului egal efectiv al romilor la drepturi și servicii în cadrul politicilor publice generale. Consultările cu părțile interesate au confirmat recunoașterea și solicitarea continuă de către acestea a unui angajament european bazat pe un cadru consolidat al UE. Acest lucru este valabil, de asemenea, pentru țările implicate în procesul de extindere.

Ca răspuns la solicitarea Consiliului de a propune o abordare strategică europeană în materie de incluziune a romilor pentru perioada de după 2020, Comisia va merge mai departe de această analiză și va lansa o evaluare completă și aprofundată a eficacității, eficienței, coerenței, relevanței și valorii adăugate a cadrului UE pentru SNIR, cuprinzând toate elementele esențiale ale abordărilor europene și naționale cu privire la integrarea romilor, inclusiv instrumentele politice, juridice și de finanțare care au fost aliniate și mobilizate de la lansarea în 2011 a cadrului UE. Evaluarea va explora în continuare modalități de a dezvolta cadrul UE și de a contribui la planificarea instrumentelor politice, juridice și de finanțare specifice și generale ale UE pentru perioada de după 2020.

Rezultatele acestui inventar evidențiază următoarele concluzii drept priorități pentru consolidarea punerii în aplicare a cadrului UE:

DOMENII ORIZONTALE

- **Consolidarea și diferențierea accentului pe combaterea discriminării și pe antițigănist, atât în cadrul UE, cât și în SNIR**
- **Promovarea participării romilor și abilitarea copiilor, a tinerilor și a femeilor de etnie romă**

Antițigănistul depășește conceptul juridic de discriminare. Acesta poate fi abordat ca un domeniu tematic separat cu măsuri specifice, cum ar fi sensibilizarea, informarea cu privire la avantajele reciproce ale incluziunii romilor și ale construirii de comunități interetnice. Lupta împotriva antițigănistului ar trebui să includă măsuri pentru prevenirea și combaterea infracțiunilor motivate de ură și a discursurilor de incitare la ură la adresa romilor. În același timp, aceasta poate fi considerată, de asemenea, o prioritate orizontală care trebuie abordată prin intermediul indicatorilor sau prin promovarea participării romilor în toate domeniile principale de politică. Proiectul de monitorizare a societății civile și învățarea inter pares facilitată de Comisie între statele membre și principalele părți interesate au potențialul de a operaționaliza și mai mult acțiunile în acest domeniu. Lupta împotriva antițigănistului și împotriva stereotipurilor prin **vizarea societății majoritare** constituie o condiție prealabilă pentru generarea voinței politice și pentru succesul oricărei intervenții în vederea incluziunii romilor.

Pentru a asigura interacțiunea strânsă între **combaterea discriminării** și abordările referitoare la incluziunea socială, raportarea în temeiul mecanismelor internaționale privind drepturile omului ar putea completa într-un mod mai sistematic monitorizarea discriminării și a antițigănistului în contextul cadrului UE, prin intermediul unei cooperări mai strânse cu organizații precum Consiliul Europei, Organizația Națiunilor Unite și Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa. Continuarea activității desfășurate de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) cu privire la integrarea indicatorilor bazați pe drepturi în cadrul de raportare și o analiză mai aprofundată a luptei împotriva discriminării și împotriva antițigănistului în fiecare domeniu al cadrului sunt binevenite.

Pentru promovarea **participării romilor**, grupurile specifice care au un rol activ în stimularea integrării romilor ar trebui abilitate în continuare. Aceasta include adoptarea unei abordări integrate bazate pe ciclul de viață în ceea ce privește intervențiile de politică vizând tinerii, femeile și copiii de etnie romă și îmbunătățirea participării lor în toate etapele procesului de elaborare a politicilor și în deciziile care îi afectează.

DOMENII STRUCTURALE

- **Consolidarea parteneriatului și sprijinirea unor structuri de coordonare mai favorabile incluziunii**
- **Consolidarea unui sistem transparent de raportare și monitorizare pentru a contribui la învățarea în materie de politici**
- **Sprijinirea societății civile independente**

Forumurile de **cooperare** atât la nivel european, cât și la nivel național ar trebui să fie menținute și să devină mai **transparente și favorabile incluziunii**. Mai multe state membre ar trebui să creeze platforme naționale pentru romi, cu mai multă flexibilitate în acordarea sprijinului și legături mai strânse cu platforma europeană. Monitorizarea concretă a activității grupului la nivel înalt al UE privind combaterea rasismului, a xenofobiei și a altor forme de intoleranță ar putea contribui la răspunsuri mai bune la nivel național la discursurile de incitare la ură și la infracțiunile motivate de ură la adresa romilor.

O raportare mai **transparentă** la nivel național, o mai mare implicare a societății civile în procesul de **raportare și monitorizare** și dezvoltarea unui **instrument de învățare în materie de politici** cu privire la integrarea romilor pentru a furniza orientări de politică bazate pe elemente concrete și pentru a sprijini învățarea inter pares ar putea consolida angajamentul politic și responsabilitatea în ceea ce privește integrarea romilor.

Finanțarea directă din partea UE, inclusiv în cadrul programului „Drepturi, egalitate și cetățenie”, ar putea fi folosită mai mult pentru a sprijini **abilitarea societății civile locale și consolidarea capacităților**, îmbunătățind accesul la fonduri, calitatea punerii în aplicare și monitorizarea independentă.

PRINCIPALELE DOMENII DE POLITICĂ ȘI UTILIZAREA INSTRUMENTELOR POLITICE, JURIDICE ȘI DE FINANȚARE

- **Axarea pe un număr limitat de domenii-cheie care trebuie abordate prin utilizarea coordonată a instrumentelor politice, juridice și de finanțare pentru rezultate vizibile**
- **Asigurarea unei utilizări mai eficace a fondurilor UE și a unui acces mai bun la acestea**

Deși obiectivele UE de integrare a romilor în principalele domenii de politică precum educația, ocuparea forței de muncă, sănătatea și locuințele sunt în continuare relevante, în vederea accelerării procesului de îmbunătățire a situației comunităților de romi, eforturile ar trebui să se concentreze asupra unui **număr limitat de domenii și obiective esențiale** care să permită utilizarea combinată și monitorizarea aliniată a instrumentelor politice, juridice și de finanțare specifice și generale. Stabilirea unui număr limitat de obiective cantitative naționale specifice cu indicatori pentru anumite reforme selectate favorabile incluziunii și intervenții specifice majore pentru fiecare domeniu ar putea contribui la concentrarea acțiunilor și la obținerea unui impact mai mare.

O mai bună aliniere a reformelor favorabile incluziunii ale politicilor generale la prioritățile în materie de integrare în cadrul SNIR și accesul la fondurile ESI în domenii specifice, împreună

cu o consolidare a condiționalităților și principiul parteneriatului, ar putea să concentreze atenția și să aducă rezultate vizibile.